

Interview Martin Mans Kerk en Muziek juni 2008

Okke Dijkhuizen en Geerten Jan van Dijk

Geen complete symfonie op het programma

Martin Mans: „Ik probeer door middel van mijn muziek het orgel dichterbij de mensen te brengen.”

Het gebeurt vrijwel nooit binnen de klassieke muziekwereld en zeker niet binnen de orgelwereld, maar Martin Mans is destijds gelukt: van zijn album "Christmas Carols" werden meer dan 50.000 exemplaren verkocht. Goed voor een platina cd. „Ik ben blij dat ik de zakelijke inslag heb meegekregen van mijn familie.”

Wie de concertagenda en het aantal cd-producties van Martin Mans beziet, begint het te duizelen. Per jaar geeft de organist en dirigent uit Woerden meer dan 150 concerten en in de loop der jaren maakte hij meer dan 400 cd- en dvd-opnamen. Martin Mans is er bescheiden over: „Het gaat om grote aantallen, maar ik zeg het niet om te imponeren. Het is gewoon mijn werk. Een loodgieter heeft het misschien veel drukker, maar daar is geen publiciteit aan verbonden. Mijn werkzaamheden bestaan voor het grootste deel uit dirigeren en orgelspelen. Sinds een aantal jaren geef ik mijn cd's zelf uit en verkoop die via een eigen webwinkel. De combinatie tussen de artistieke en de zakelijke kant van het vak hebben mij altijd erg kunnen boeien.

Ik vind het mooi dat ik doormiddel van muziek enerzijds mijn geloof tot uiting kan brengen en anderzijds mijn dagelijks brood kan verdienen. Bach schreef toch ook elke week een cantate om zijn gezin te onderhouden? Dat er met respect over Bachs muziek gesproken wordt, is natuurlijk logisch, maar ik vind dat daarin ook vaak doorgeslagen wordt. Het was ook gewoon zijn werk.”

Martin wordt in 1965 geboren in Melissant een dorpje op het eiland Goeree-Overflakkee. De muziek kwam in zijn leven door het harmonium van zijn opa. „Op zondagochtend uit de kerk gingen we altijd bij mijn opa koffiedrinken en dan speelde ik op zijn harmonium. Thuis hadden wij geen orgel.” Terugblikkend op zijn keuze voor het orgel: „Als mijn opa trompet

speelde was ik nu misschien een trompettist geworden. Aan het harmonium van mijn opa heb ik mijn keuze voor het orgel te danken. Op gegeven moment schaften mijn ouders een elektronisch orgeltje aan en kreeg ik mijn eerste lessen.”

Het was de latere dirigent en organist Cees Het Jonk die Martins ouders onder de neus wreef dat hun zoon bepaald niet goed les kreeg. Gevolg was dat Het Jonk enkele jaren de jonge Martin muzikaal gezien onder zijn hoede nam. Toen Het Jonk naar Amersfoort vertrok om muziek te gaan doceren aan het Van Lodensteincollege nam Martin les bij Piet Westhoeve. Van hem heb ik eigenlijk het langst les gehad, ik denk wel een jaar of tien. Van hem heb ik ontzettend veel geleerd.”

Als elfjarige jongen begeleidde Martin zijn eerste koren. Het orgelspelen breidde zich als een olievlek uit. „Op het eiland Goeree-Overflakkee werd al snel bekend dat ik orgel kon spelen en ik werd dan ook her en der gevraagd. Toen ik twaalf jaar was werd ik organist van de Gereformeerde Gemeente te Melissant. Daar stond een Blank-orgel met zes stemmen. Later ben ik ook in de Gereformeerde Gemeente van Dirksland gaan spelen. 's Ochtends in de ene kerk, 's avonds in de andere.”

U bent ooit lid geweest van de VOGG.

„Toen ik nog lid was van de VOGG waaide daar mijns inziens een veel te puriteinse wind. Als ik zondags in de Gereformeerde Gemeente uit de bundels van de VOGG speelde kon ik er op rekenen dat ik door de kerkenraad op het matje werd geroepen.”

Een muzikale vakopleiding heeft Martin Mans nooit genoten. Vader Mans zat in de bouw en zoonlief volgde hem automatisch na. „De Zeeuwse no-nonsense mentaliteit heeft hierin zeker ook een rol gespeeld: met muziek zou je nu eenmaal niet je brood kunnen verdienen. Ondertussen bleef ik erg veel bezig met muziek en ging op den duur zelfs dirigeren. In het Reformatorisch Dagblad stond een advertentie van een op te richten koor van de Gereformeerde Gemeente in Ridderkerk. Dat werd mijn eerste koor. Op gegeven moment was ik veertig uur werkzaam in de bouw, maar was minstens evenveel uur bezig met orgelspelen en dirigeren. Toen ik van de muziekschool te Sommelsdijk een aanbod kreeg om twintig uur per week orgel-, piano-, en keyboardles te gaan geven heb ik de stap gewaagd om volledig de muziek in te gaan. Er zijn wel eens mensen die mij er op

afrekenen dat ik geen conservatoriumstudie gevolgd heb. Anderzijds heb ik in avondstudies ontzettend veel werk gemaakt van mijn orgelspel en ik ben blij dat ik de zakelijke inslag heb meegekregen van mijn familie. Dat is ook broodnodig, want met je conservatoriumdiploma op zak maar afwachten tot je gevraagd wordt werkt nu eenmaal niet. Mijn carrière is spelenderwijs ontstaan. Ik hoefde niet zonnodig mijn brood in de muziek te verdienen en was dus ook niet genoodzaakt puur op de wensen van het publiek in te spelen. Het ontstaan van mijn eerste cd is daar een mooi voorbeeld van. Indertijd vroeg opnametechnicus Dolph Thierry of ik mee ging naar Bolsward om proefopnamen te maken. Dat leek mij wel leuk. Na deze proefopnamen belde Dolph mij op met de vraag of hij er een cd van mocht maken. Daar schrok ik eerst wel van. Uiteindelijk kon ik de eerste persing helemaal kwijt aan koorleden en familie. Zo ging het toen en zo is het eigenlijk altijd gegaan. Van lieverlee ging het natuurlijk wel steeds professioneler.”

Wie zijn uw grote voorbeelden?

„Feike Asma was voor mij de poort tot de orgelmuziek. Verder volg ik behoorlijk nauwgezet de verrichtingen van Ben van Oosten. Van hem heb ik eigenlijk alles. Ik luister verder eigenlijk erg weinig muziek omdat ik er al zoveel mee bezig ben. In de auto of thuis hoeft er dan niet zo nodig een cd aan. Op het gebied van de barokmuziek vind ik nog altijd Piet Wiersma fantastisch. Ik koester die oude LP's waar hij Krebs en Bach op speelt.”

U bent dirigent van maar liefst vier mannenkoren. Hoe gaat u te werk met deze koren?

„Ik ben dirigent van vier mannenkoren en een mannenensemble. Ik houd van mannenkoren met dat typerende donkerbruine geluid. Wat ik met het mannenensemble aan kerkmuziek doe beperkt zich ongeveer tot koorwerken van Schubert. Dan houd het ook wel op. Met het mannenkoor De Gouwestem uit Waddinxveen en Noord-West Veluwe uit Nijkerk doe ik bijvoorbeeld veel Negro Spirituals en operawerken. Het mannenkoor Con Forza heeft een reformatorische grondslag. Daar zingen we dan ook overwegend psalmen en geestelijke liederen. Ik houd er niet van om muziek voor gemend koor of jongenskoor om te zetten voor mannenkoor. Daarom zoek ik zoveel mogelijk originele muziek voor mannenkoor of ik componeer zelf.

Een mannenkoor is een romantisch instrument en zo moet je er ook mee werken.

Vaak wil een koor een stevige orgelklank in de rug. Dat steunt goed, zo denkt men. Ik denk juist dat een koor helemaal geen steun heeft aan harde orgelklanken. Met een orkest zingt een koor veel beter, veel doorzichtiger.”

De concerten van Martin Mans worden doorgaans erg goed bezocht en zijn cd's verkopen goed. Wat zijn muziek zo populair maakt? Martin heeft er naar eigen zeggen nooit onderzoek naar gedaan. „Het blijkt echter steeds weer dat de muziek die ik maak in de behoefte voorziet. Ook bij veel jonge mensen. Het is niet zo dat ik puur naar de pijpen van het publiek dans. Dat wordt wel eens over mij gezegd. Soms op zeer schampere wijze. Ik vind dat karaktermoord. Volgens mij kan je orgelliefhebber zijn op allerlei verschillende manieren. Laten we liever met elkaar rond de tafel gaan zitten. Ik mis zoveel respect in orgelland. We moeten elkaar meer opzoeken waar we elkaar kunnen vinden. Mensen die zeggen dat de muzikale werelden teveel uit elkaar liggen bedienen zich van smoesjes. Samenwerking kan juist heel vruchtbaar werken. Wat Ab Wegenaar doet in Kampen verdient navolging: een serie op dinsdagavond met populaire muziek en op donderdagavond concerten voor puristen. Als je nu meer orgelliefhebbers wil kweken, dan moet je toch alles aangrijpen om het orgel weer populair te maken? Als we dan zien dat er bij mijn concerten veel mensen komen, dan moeten we toch de handen ineen slaan? We zouden een mooie serie op kunnen zetten met zowel het een als het ander. Meer respect voor elkaars spel graag!”

Uw populariteit heeft misschien te maken met uw wijze van programmeren?

„Wat ik nooit doe is een hele symfonie of een hele sonate programmeren. Een hele symfonie moet je niet meer op je programma zetten. Doe gewoon een paar delen en doe de rest een andere keer. Ik wil afwisseling en houd zodoende rekening met mijn publiek. Ik ben blij dat er mensen komen luisteren en ik probeer doormiddel van mijn muziek het orgel dichterbij de mensen te brengen. Als ik dan Psalm 84 van Reubke programmeer dan komen ze doodgewoon niet meer. Ik denk dan: laat anderen dan die grote composities maar voor hun rekening nemen. Die kunnen dat vast beter. Dan doe ik een concert op mijn manier. Ik geef geregeld complete improvisatieconcerten, maar ik programmeer eveneens literatuur. Wat ik dan wel doe is openen en sluiten met improvisaties.

Mensen pikken er altijd maar een klein stukje uit van wat je doet. Naast het spelen van improvisaties op psalmen en gezangen, waar blijkbaar de meeste mensen het over hebben, doe ik nog zoveel andere dingen. Jammer dat daar vaak nauwelijks aandacht aan wordt besteedt.”

Stel: u wordt uitgenodigd om een concert op een klein zestiende- of zeventiende-eeuws instrument te geven. Hoe bereidt u zich daarop voor?

Met een schaterlach: „Ik heb onlangs nog in Dronrijp gespeeld, joh! Daar speel ik natuurlijk wel oude muziek -Sweelinck bijvoorbeeld-, maar ik programmeer dan evengoed muziek van mijzelf. Het blijft overigens een enorme opgave voor mij, zo'n oud instrument. Ik doe dat zeg maar niet elke dag. Ik kan ontzettend genieten van kleine orgels. Anderzijds: ik was eens op de Wegwijsbeurs in Utrecht waar een stand ingericht was met orgelpositiefjes. Een jongeman vertelde me glunderend dat hij al bijna de hele dag met de Holpijp 8' bezig was. Dat gaat mij echt te ver hoor!”